

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

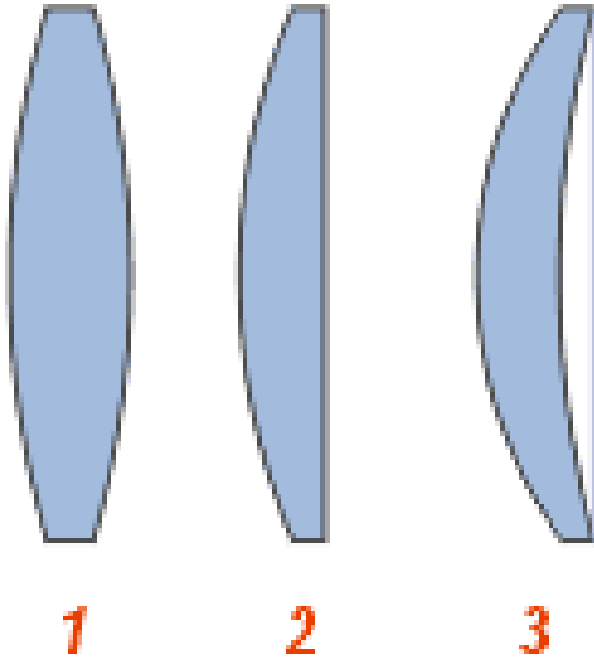
Škola	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Hustopeče, Masarykovo nám. 1
Autor	Bc. Zdeněk Brokeš
Číslo	VY_32_INOVACE_19_F_3.04 Zobrazení čočkami
Název	Zobrazení čočkami
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0394
Téma hodiny	Zobrazení čočkami
Předmět	Fyzika
Ročník/y/	třetí
Anotace	Zobrazení čočkami
Očekávaný výstup	Popsat druhy čoček a jejich funkce
Datum vytvoření	12.09. 2013
Druh učebního materiálu	prezentace

Zobrazení čočkami

- Čočky jsou optické soustavy vytvořené z průhledného prostředí omezeného dvěma kulovými plochami
- Na každé z nich dochází k lomu světla
- Poloměry kulových ploch označujeme r_1 , r_2
- Index lomu prostředí označujeme n

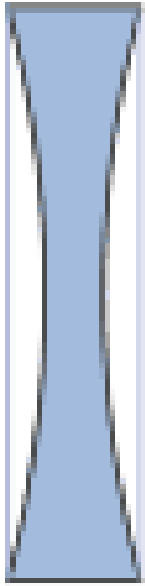
- Tvar čočky závisí na velikosti poloměrů r_1 a r_2 a na vzdálenosti středů lámavých ploch
- Existuje 6 možností tvaru čoček
- **Čočky spojně – spojky** – které jsou uprostřed tlustší než na krajích
- **Čočky rozptylné – rozptylky** – které jsou na uprostřed tenčí než na krajích
- Středy lámavých ploch označujeme C_1 , C_2 , jejich spojnice se nazývá **optická osa čočky**

SPOJKY

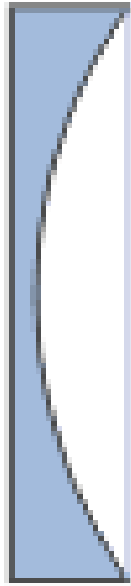

- 1 – dvojvypuklá
- 2 - ploskovypuklá,
- 3 – dutovypuklá
- Značka spojky

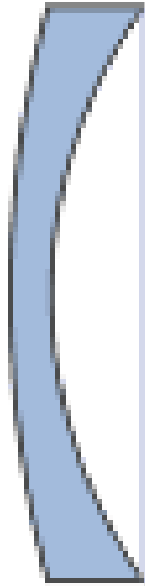
ROZPTYLKY

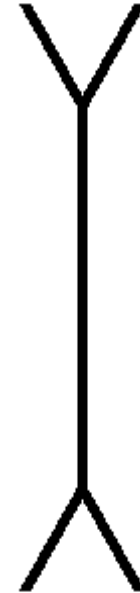
4

5

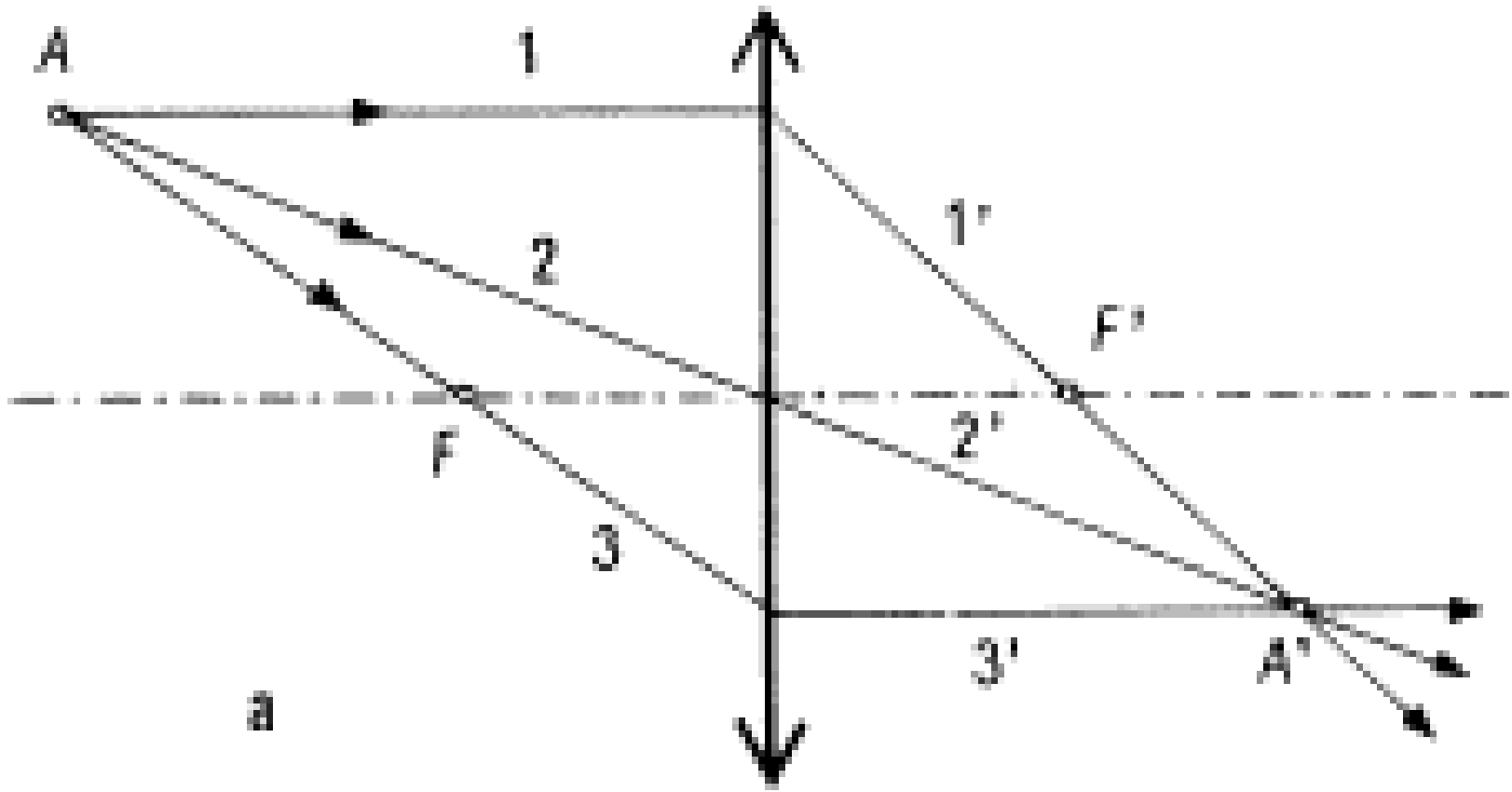

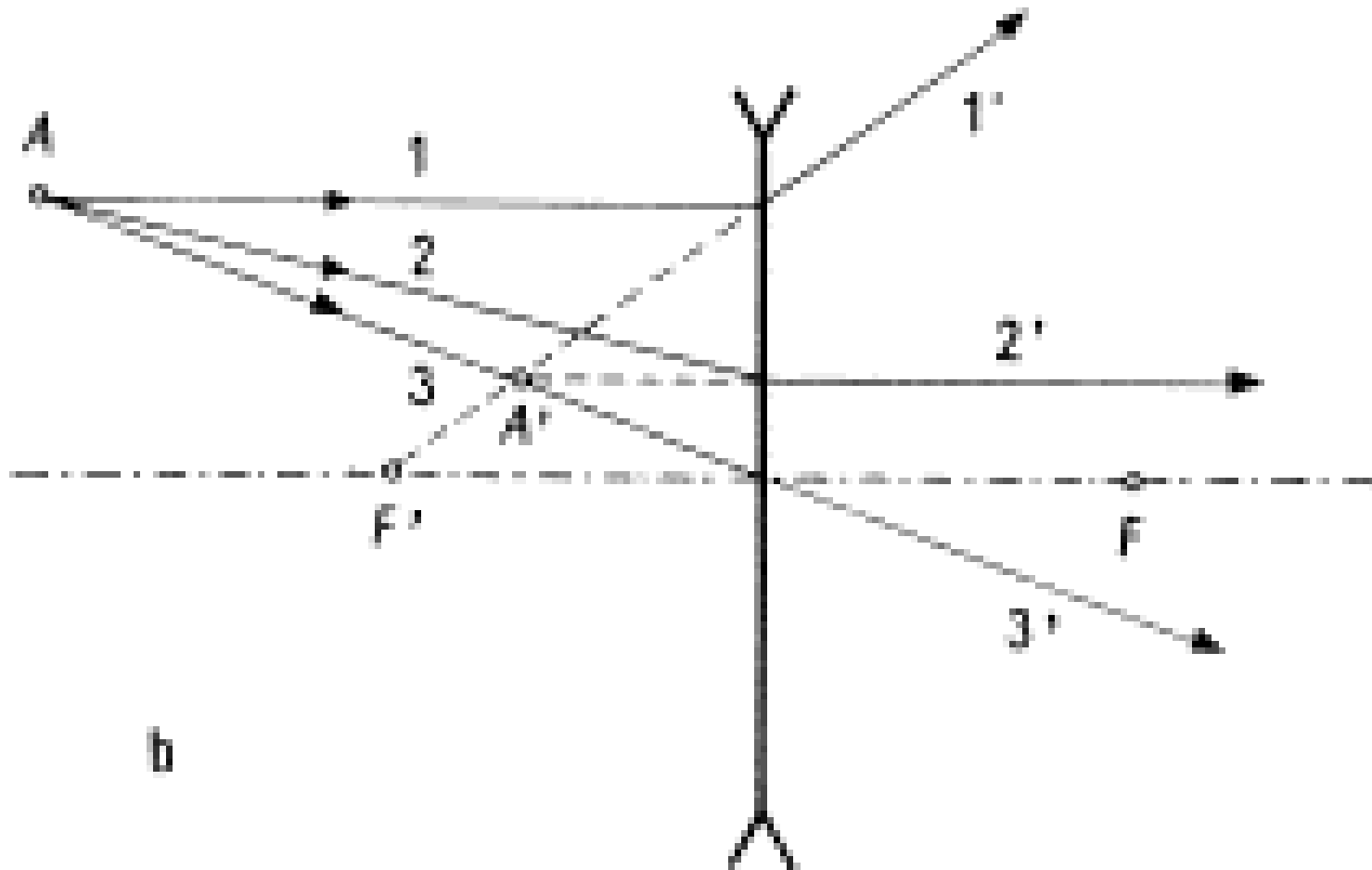
6

- 4 – dvojdutá
- 5 - ploskodutá
- 6 –vypuklodutá
- Značka rozptylky

- Pro zobrazování čočkami se používají tři významné paprsky:
- 1. paprsek rovnoběžný s optickou osou se láme u spojky do obrazového ohniska F' , u rozptylky od něj (prodloužený paprsek prochází ohniskem F' (na obou obrázcích paprsek č. 1)
- 2. paprsek procházející optickým středem nemění svůj směr (na obrázku vlevo paprsek č. 2, vpravo č. 3)
- 3. paprsek, který u spojky prochází předmětovým ohniskem F a u rozptylky směřuje do předmětového ohniska F , se láme rovnoběžně s optickou osou (na obrázku vlevo paprsek č. 3, vpravo č. 2)

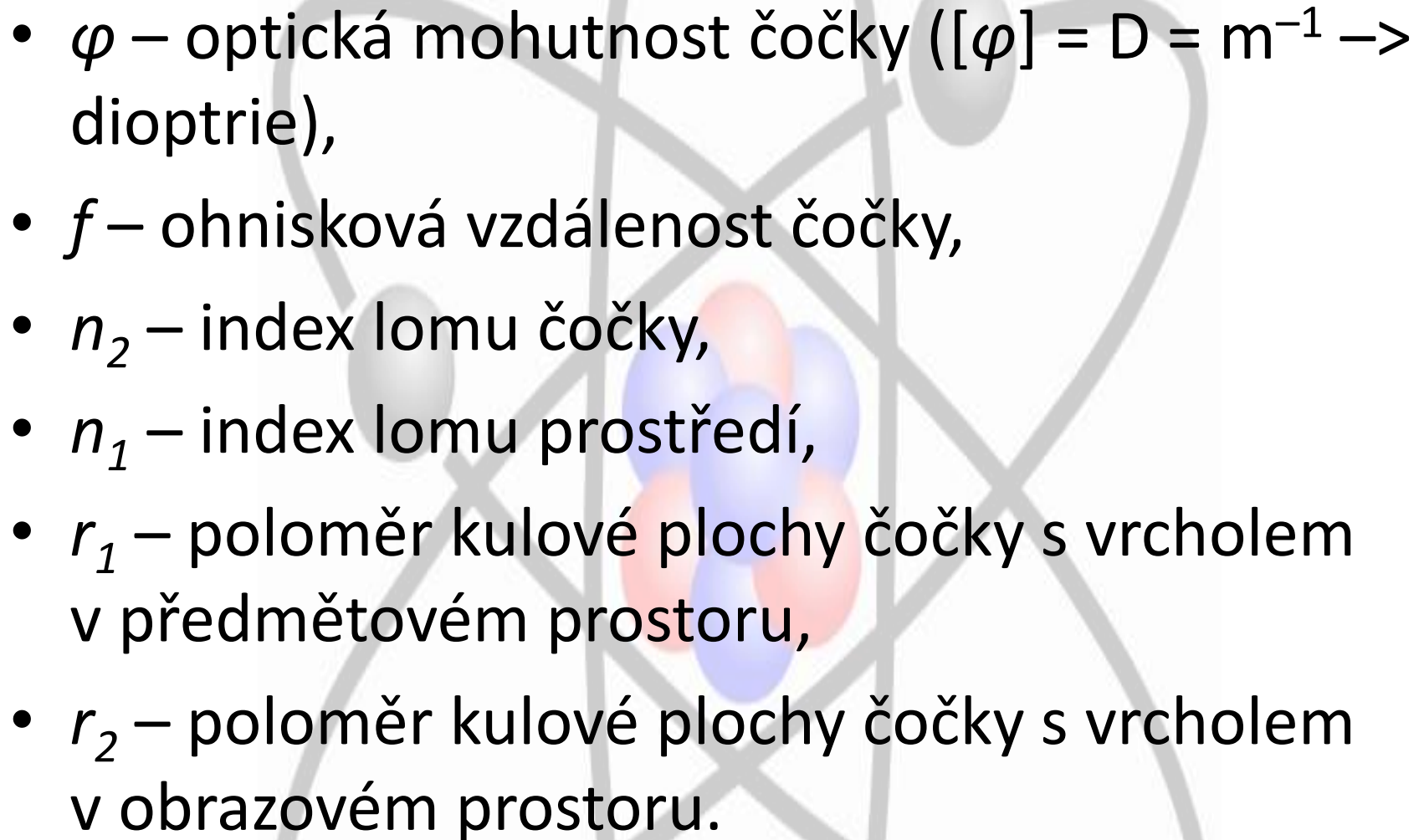

b

- Čočka má svůj optický střed O , její kulové plochy mají vrcholy V_1 a V_2 . Tyto tři body leží na optické ose. Optické vlastnosti udává vztah:

$$\varphi = \frac{1}{f} = \left(\frac{n_2}{n_1} - 1 \right) \cdot \left(\frac{1}{r_1} + \frac{1}{r_2} \right)$$

-
- φ – optická mohutnost čočky ($[\varphi] = D = \text{m}^{-1} \rightarrow$ dioptrie),
  - f – ohnisková vzdálenost čočky,
  - n_2 – index lomu čočky,
  - n_1 – index lomu prostředí,
  - r_1 – poloměr kulové plochy čočky s vrcholem v předmětovém prostoru,
  - r_2 – poloměr kulové plochy čočky s vrcholem v obrazovém prostoru.

Pro zobrazování čočkami platí tyto zákonitosti:

čočka	a	a'	Z	 Z 	vlastnosti obrazu
spojka	$a < f$	$a' < 0$	$Z > 0$	$ Z > 1$	zvětšený, přímý, zdánlivý
	$a = f$	$a' \rightarrow \infty$	obraz je v nekonečnu		
	$f < a < 2f$	$a' > 0$	$Z < 0$	$ Z > 1$	zvětšený, převrácený, skutečný
	$a = 2f$	$a' > 0$	$Z < 0$	$ Z = 1$	stejně velký, převrácený, skutečný
	$a > 2f$	$a' > 0$	$Z < 0$	$ Z < 1$	zmenšený, převrácený, skutečný
rozptylk a	$\infty > a > 0$	$a' < 0$	$Z > 0$	$ Z < 1$	zmenšený, přímý, zdánlivý

Použité zdroje

- **HALLIDAY, D, Robert RESNICK a Jearl WALKER.** *Fyzika - 5 dílů: vysokoškolská učebnice obecné fyziky.* Vyd. 1. Překlad Jana Musilová, Jan Obdržálek, Petr Dub. Brno: VUTIUM, 2001, 1198 s. ISBN 80-214-1868-0.
- <http://radek.jandora.sweb.cz/f18.htm>
- [http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Co%C4%8Dka_\(optika\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Co%C4%8Dka_(optika))
- **Vlastní zdroje**